

Velencéről — olasz szemmel

A velencei filmfesztivál hagyományaihoz tartozik, hogy a mindenkori igazgatót először bírálják, azután megkövezik, hogy a zsüri többé-kevésbé igazságos ítéleteiért is őt teszik felelősé. Lugi Chiarini, Domenico Meccoli utóda sem menekült meg ettől a sorsától; mint ahogyan nem is lehetett más vární. Az olasz jobboldali sajtó — politikai meggyőződése miatt — különösképpen gyűlölködő kommentárokkal emlékezett meg róla. Éppen ezért, Chiarini védelmében meg kell állapítani, hogy az ez évi fesztivál nem volt jobb és nem volt rosszabb, mint sok előző. Kevesebb talán több lett volna, mert egy egész sor filmnek nem volt fesztivál-színvonala. De nem Chiarini hibája az, hogy nem küldtek Velencébe kimagasló filmeket, hogy a fesztiválok inflációja hátrányos hely-

zetbe hozza a legrégebbi »mostra cinematografica«-t. Az értékes filmek gyártói ugyanis általában nem hajlandók már arra, hogy filmjeiket »jégre tegyék« és Velence ítéletére várjanak. Azon vannak, hogy drága árujukat a közönség elé vigyék, és amilyen hamar csak lehet, újra bevételezzék a beruházott tőkét.

Ahhoz nem fér kétség, hogy a »Leone d'Oro« (Arany Oroszlán) méltó győztesnek jutott — bár az ítélethirdetést szervezett füttykoncert fogadta, s az olasz sajtó reakciós része elutasította a »Kezek a város felett« című filmet. Aki ismeri Francesco Rosi filmjének hátterét, nem csodálkozhat azoknak a köröknek felháborodásán, akiket Rosi felelőssé tett az építőiparban uralkodó szegényletes állapotokért. Rosi ugyanúgy, mint Chiarini fesztiváligazgató, a poli-

tikus művészek közé tartozik. Filmjét egy élő és égetően aktuális olaszországi társadalmi és gazdasági rákfene feltárására használja fel. A telekspekuláció, amely nemcsak Olaszországban vezetett számtalan botrányhoz, megérett rá, hogy kiirtsák. A film cselekménye Nápolyban játszódik (Rosi nápolyi), de háttere éppen úgy lehetne bármely más nyugat-európai város. »Boldog vagyok, hogy egyhangúan az én filmemnek ítelték oda a díjat — mondotta Rosi, közvetlenül az Arany Oroszlán átnyújtása után, a részben tapsoló, részben füttylő nézők előtt — mert ez igazolja számomra azt, hogy ma Olaszországban valóban érdemes egy eszméért harcolni.«

Francesco Rosi nem »szép filmet« akart készíteni, hanem fórumot akart teremteni. »J'accuse«-ével nyilvános vi-

De Bosio: »A terrorista«

Julie Christie a »Hazug Billy« című angol filmben. Rendező: John Schlesinger

tát akart kiváltani, demonstrálni akart a korrupció ellen. Filmjének »hőse« egy skrupulus nélküli vállalkozó-típus, aki politikai intrikák által, megvesztegetett, vagy megzsarolt segítőtársak segítségével jut célhoz, — sajnos nem a fantázia szülte, hanem sok példányban él és működik az olasz életben. És az emberi hajlék, mint spekulációs objektum, kétségtelenül egy beteg gazdasági rendszer legfelháborítóbb jelenségei közé tartozik.

Francesco Rosi nem most először lépett fel mint bátor vádló. A »Kühívás«-ban (öt évvel ezelőtt díjjal tüntették ki Velencében) a gyümölcs- és főzelékkeres-

kedelemben dúló maffiát pellengérezte ki. Még ki-méletlenebbül leplezte le a maffia lényegét és hátterét a »Salvatore Giuliano«-ban (amelyel Rómában a külföldi sajtó mint a múlt év legjobb filmjét tüntetett ki díjjal). És biztosak lehetünk, hogy Rosi a jövőben sem lesz hűtlen harcos természetéhez. A negyvenegy éves rendező Luchino Visconti rendező-asszisztense volt a »Vihar előtt«-ben, a »Bellissima«-ban, és a »Senso«-ban. Ma, tanítómesterével Viscontival, Germivel, Fellínivel, Antonioni-val kétségtelenül az olasz rendezők élcsoportjához tartozik.

A nemzetközi zsüri egyhangúan Rosi filmje mellett döntött és Louis Malle »Le feu follet«

((Lidércfény) című filmjét második helyre utalta. Megérdemelten. Nem volt meggyőző a Volpi-serleg odaítélése a legjobb nő alakításért Delphine Seyringnek (a megemészthetetlen, konfuzus, ál-intellektuális »Muriel« című Resnais-filmben); kimagasló teljesítmény hiányában valószínűleg helyesebb lett volna, ha a díjat egyáltalán nem adják ki. Rendben volt ezzel szemben Albert Finney kitüntetése mesteri teljesítményéért a »Tom Jones« című angol film címszerepében. Általában az angolok szerepeltek a legjobban Velencében; az általuk bemutatott filmek: Joseph Losey »The servant«-ja (A szolga), Tony Richardson »Tom Jones«-a, és John Schlesinger

Jean-Pierre Kérien és Nita Klein, Resnais »Muriel« című filmjében

Tony Richardson:
»Tom Jones«

»Billy Liar« (»Hazug Billy«-je) magas színvonalon állottak.

Csalódást okozott viszont a fiatal olasz rendezők »új hullám«-a. Az »első alkotások« díja megosztott egy svéd (Jörn Donner: »Egy szeptemberi vasárnap«) és egy francia (Chris Marker: »Szép május«) között, bár a nyolc versenyben levő film közül öt olasz volt. Megmérettet és könnyűnek találattott: Gregoretta »Omicron«-ja, Franciosa és Festa Campanile »Erzelmes kísérlet«-e. A hivatalos zsűri nem vette észre, de a filmkritikusok jogosan tüntették ki De Bosio »A terrorista«-ját, amely a velencei

Leticia Roman és Jean Marc Bory az »Erzelmes kísérlet«-ben

Ugo Gregoretti filmje: »Omicron« (Renato Salvatori és Rosemary Dexter)

partizánok ellenállását mutatja be a náci megszállókkal és a fasisztákkal szemben a lagúnák városában. Mind a zsúri, mind a sajtó véleményem szerint jelentősen alul értékelt két filmet, amelyek bár nem jöhettek számba az első helynél, mégis megérdemelték volna az elismerést, és pedig »Az arany-

páfrány« (Csehszlovákia) Jiri Weiss filmje, és »A csend« (Lengyelország) Kazimierz Kutz filmje.

Érdekes jelenség, hogy az »Arany Oroszlán« két fő esélyese, Rosi és Malle, a mai filmművészet két extrém irányzatát képviseli: a publicisztikai vitafilm, amely támad és egy tételt szolgál, — és egy szemlélődő

esztéticizmus különleges alkotását. »Rosianusok« és »Malleianusok« között nem lehet hidat verni. Velencében a »Rosianusok« győztek. Ezenfelül az olasz film győzött, mint előzőleg Cannes-ban, Mar del Plata-ban, San Sebastianban, Berlinben és Moszkvában. Szemrehányást lehet

»Omicron«

Harriet Anderson és Tommy Berggren az »Egy szeptemberi vasárnap«-ban

Jelenet Mosi »Kezek a város felett« című, díjnyertes filmjéből

tenni az ez évi válogatás ellen: sok filmgyártó ország elhanyagolása miatt is, melyek joggal ragaszkodnak ahhoz, hogy Velencében képviseltessék magukat, mint például Mexikó és az összes délamerikai ország, az afrikai országok és a közép-keletiek, továbbá India, óriási produkciójával. Bosszantóan hat a kiválogatásért felelősöknek az utóbbi években egyre élesebben kirajzolódó nemzeti elfogultsága is; különösképpen feltűnő volt ez az »első művek«

kategóriájában, ahová válogatás nélkül olasz rendezők filmjeit vitték be és kihagyták a jó külföldieket.

És még egy szót Chiarini és sokat kritizált fesztiválvezetésének igazolására: bizonyos, hogy hiányoztak a sztárok, ezzel szemben még soha sem volt olyan nagyszámú közönség, mint az idén. Ez pedig döntőnek tűnik előttünk. A sztárkultusz ideje lejárt, Velence 1963 ezt világosan megmutatta. Csak az amerikaiak nem akarják még elhinni, és éppen

most hirdetik Samuel Bronston szuperprodukciónak, a »Római birodalom bukása«-t, Sophia Lorennel, Stephen Boyd-dal, Alec Guinness-szel, James Mason-nal és Christopher Plumer-rel. Velencében jól elboldogultunk sztárok és sztárlettek nélkül. Kárpótlásképpen örvendetesen élénk és aktív részvételét tapasztaltuk azoknak, akik számára a filmeket készítik: a közletről és messziről jövő mozilátogatóknak.

KLAUS RÜHLE